

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Franciskanska ul. 6/L. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko politiško glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna štev. 1'50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2'50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Prosvetne direkcije in naše šolstvo.

Ministrstvo prosvete in ministrski svet se bavi z ustanovitvijo prosvetnih direkcij v posameznih pokrajinah naše države.

Dasi ta nameravana institucija poseže globoko v razvoj našega šolstva, vendar se o njej ni do sedaj še prav nič razpravljalo in malokomu je znano, kakšen delokrog naj bi imele te direkcije. Eni so menili, da bodo prosvetne direkcije prevzele velik del agend ministrstva, drugi pa da se ž njimi ukinejo dosedanje oblastni prosvetni oddelki ter se centralizirajo v središču vsake pokrajine.

Ako pomenijo prosvetne direkcije decentralizacijo sedanjega okornega upravnega prosvetnega aparata v tem smislu, da razbremene ministrstvo, potem moramo njih ustanovitev le pozdravljati. Izkušeni imamo v tem oziru zadnja leta prav žalostnih več ko dovolj. O vsaki še tako malenkostni zadevi odloča ministrstvo, ki ne more poznati razmer in potreb v posameznih krajih, na katere pa se je na vsak način samo pri prosvetni upravi še posebno ozirati.

Zakaj šolstvo bi se moralo upravljati docela z drugih vidikov, kakor pa se upravljalo druge stroke, katere imajo največ posla z mrtvimi akti, ne pa toliko z živim materialom. Pri sedanjem načinu uprave pa so naši sreski in tudi oblastni prosvetni oddelki brez vsake moči in oblasti. In vendar imajo samo to največ upogleda v krajevne razmere in potrebe in bi kot taki morali vsaj sodelovati pri zadevah svojega področja.

Ker pa je vse pridržano ministrstvu, katero pri najboljši volji že iz tehničnih razlogov ne zmore vsega, zato doživljamo slučaje, ki so naravnost v kvar šoli in učitelstvu. Na eni strani imamo učitelstvo na razpoloženju, na drugi strani pa prazne razrede, da ne omeniam drugih posledic, katere bi gotovo izostale, ako bi se prosvetna uprava pravilno decentralizirala in poenostavila ter bi imeli tudi nižji upravni oddelki vsaj nekaj pravic.

To je eno. Je pa še drugi razlog, ki govori za uvedbo take institucije. Usta-

novitev takih direkcij bi lahko pomenila prvi korak k osamosvojitvi šolske uprave od politične, kar mora ostati naš cilj, dokler ga ne dosežemo. Seveda na ni računati pri sedanjih političnih razmerah, da se bode to zgodilo še v doglednem času.

Drugo pa je, če se namerava ukiniti z ustanovitvijo prosvetnih direkcij sedanje oblastne prosvetne uprave. To bi bilo morda možno in koristno v dotednjih krajih, kjer so oblasti maline po teritoriju in še manjše po številu šol. To dejstvo pa pri nas v Sloveniji ne more priti v poštev. Zakaj pri nas sta obe oblasti tako razsežni in imata tako razvito šolstvo, kakor pa nimajo nikjer v državi. To šolstvo je na mogoče dobro upravljati le pod tem pogojem, da se uprava kolikor možno decentralizira. Združitev obeh oblasti v prosvetno direkcijo, pa bi pomenila le centralizacijo in bi aparat težje in okornejšo deloval, kar bi bilo le v škodo šolstvu. Saj ima pri nas prosvetni oddelki pri posamezni oblasti že sedaj več posla, kakor bi ga imela marsikje prosvetna direkcija, kjer šolstvo še ni na tako visoki stopnji razvoja.

Iz tega razloga moremo biti v Sloveniji proti ustanovitvi take direkcije, če se ž njo namerava ukiniti sedanja oblastna prosvetna uprava. Pri nas bi bila prosvetna direkcija dobra in potrebna le kot prva vrhovna instanca obeh oblastnih prosvetnih uprav in kot taka bi bila posredovalka med ministrstvom ter oblastnima prosvetnima upravama.

Sploh pa je v interesu našega šolstva, da se že enkrat preneha z vednim menjavanjem in preseljevanjem prosvetne uprave. Saj je tudi današnji način le provizoričen. Šele šolski zakon bode ustvaril trdno in trajno podlago za definitiven ustroj šolske uprave. Zato naj se dotlej počaka s takimi in podobnimi eksperimenti, ki zamorejo zanesti le nove zmešnjave v upravni aparat in vzbuditi nevoljo med narodom.

—skj.

Revizija pravil UJU.

Učiteljsko društvo za mesto Ptui in ptujski šolski okraj je na svojem zborovanju dne 10. aprila 1926 predlagalo s soglasnim sklepom sledečo revizijo pravil UJU:

LISTEK.

Prirodopisne zbirke.

(Nadaljevanje.)

S temi skatlicami in vrečicami v žepu gremo na lov. V vrečice damo še (suhega) mahu, trave ali listja. Oglejmo si nekoliko najugodnejši nahajališča neposredno po dežju.

1. V bukovem gozdu kraških krajev je lov najbogatejši. Po mokrih deblih lezejo navzgor razne vrste rodov: *Clausilia*, * *Ena*, *Pomatias* in dr. Na nizkih grmičih najdeš *Fruticicola leucozona* in *lurida*. Na stenah žive *Clausilia*, *Pupa*, *Campylaea*, *Pomatias* itd. Pod večjimi kamni, ki jih prevrneš, najdeš rodove: *Daudebardia*, *Vitrina*, *Hyalina*, *Helicodonta* in mnoge druge.

2. Vlažne apnenčeve stene so drugo bogato najdišče. Tu je posebej treba paziti na razne male oblike, ki žive v oni vrhki zemlji, ki se nabira v razpokah stene in ob njenem vznožju. Najboljše je, če vzamemo kar vsa tako zemljo v vrečici domov in jo doma pazljivo preiščemo.

* Približne slike, ki naj orientirajo začetnika: »Izvestja Muz. društva« 1908.

Poverjeništva UJU.

Sedanja sestava organizacije UJU po poverjeništvih naj ostane, pač pa naj se število in razsežnost (obseg) posameznih poverjeništev v bodoče krije s

3. Žive meje so najdišče onih vrst, ki povsod spremljajo človeka-pojedelca: *Helix pomatia*, *Cepaea*, *Hyalina cellaria*, *Limax agrestis*, *Helicella obvia*, *Zonites verticillus* itd.

4. V potokih in rekah žive vodni polži: *Ancylus*, *Limnaea*, *Melania*, *Hemisinus*, *Fagatia*, *Neritina*, *Lithoglyphus*: školjke: *Anodonta*, *Unio* in mali *Pisidium*.

5. V izvirkih in malih studencih najdemo rodove: *Bythinella*, *Frauenfeldia*, *Lithoglyphus*, *Pisidium*.

6. V mlakužah in jarkih je glavno najdišče za rodove *Planorbis*, *Limnaea*, *Physa*, *Valvata*.

7. Kraške jame in kraški izvirki. Navodila o nabiranju glej v »Glasniku Muz. društva« 1924, stran 81 (poseben odtis je interesantom brezplačno na razpolago).

8. Na planinah pod skalami, na vlažnih stenah, ob deževju pa vseposod: *Helicigona phalerata*, *schmidii*, *ziegleri*, *Fruticicola leucozona*, *Clausilia succinea* itd.

Našteli smo samo nekoliko najboljših najdišč, da ne pride začetnik z lova praznih rok. Upoštevati je treba predvsem to: da je deževno vreme najboljši pomočnik pri lovu; če dežja ni, potem pa iščimo na trajno vlažnih mestih.

številom in razsežnostjo tokratnih prosvetnih inspektoratov, po eventualni ukinitvi teh pa s številom in razsežnostjo prosvetnih direkcij, ki se nameravao ustanoviti. Imetje dosedanjih poverjeništev ostane v splošnem neokrnjena last nanovo ustanovljenih.

Imetje istega poverjenišтва, kolega razsežnost se po tej preureditvi ne bi spremenila, ostane v svoji popolni celoti brez nadaljnega last dotičnega poverjenišтва, dočim se ima imetje poverjeništev, ki bi nastala ali vsled delitve dosedanjih, ali ki bi po tem preureditvenem načrtu na svoji dosedanj razsežnosti od drugih pridobila ali na druga poverjenišтва izgubila, imetje teh poverjeništev torej, se ima sporazumno in v razmerju članstva na posamezna prizadeta poverjenišтва porazdeliti, v slučaju trenutno nepriporočljive delljivosti ali nedelljivosti sploh pa po prizadetih poverjeništvih vnaprej skupno upravljati.

Sreska učiteljska društva.

Princip razdelitve poverjeniškiških edinic na posamezna društva do danes kratkoma »Okrajna učiteljska društva« imenovana, se naj obdrži, priporočljiva pa bi bila v izvajanju tega principa večja enotnost, in sicer da se društva, kjer to še ne obstoja, formirajo po srezih in se potem ne nazivajo več »Okrajna«, ali Mestna ali Okoliška, ali Podeželska ali kako drugače, ampak vsa povprek Sreska učiteljska društva. Načelo naj bo: kolikor srezov v oblasti, toliko sreskih učiteljskih društev v poverjeništvem območju, le v slučaju, ako to formiranje ne bi bilo iz tehničnih vzrokov priporočljivo, se osnujejo društveni okoliši in če, oziroma po sodnih okoliših; mikdar pa se naj ne ustanavlja učiteljska društva za posamezne kraje z bližnjo okolico kakor jih že imamo, npr. U. D. za mesto Ljubljano in bližnjo okolico (?), za Maribor in bližnjo okolico itd. Ustanavljanju takih U. D. primanjkuje najčistejše tehtne utemeljitve, na drugi strani pa se to različno komentira in nič kaj ne posneuje tovarištva in medsebojnega spoznavanja. Glede imetja velja za Učiteljska društva analogno isto kakor se je povedalo pri poverjeništvu.

Članj Glavnega Odbora.

Članj glavnega odbora naj bi bili:

a) virilisti, to so vsi vsakokratni poverjeniki;

b) voljeni člani: članstvo vsakega oblastnega poverjenišтва z do 1000 člani naj namreč odpošlje v glavni odbor po enega, z nad 1000 člani po dva in z nad 2000 člani po tri zastopnike itd.

Po teh navodilih je gotov dober uspeh prvega lova. Zdaj je treba zbrano gradivo doma obdelati.

Glavno pravilo je: nabiraj samo dobro ohranjene, po možnosti žive polže in školjke; na obdelanih in pokvarjenih lupincah je nadaljnje proučevanje več ali manj nemogoče.

Predvsem pa že medpotoma točno zabeleži (zunaj na skatlici ali na vrečici) najdišče. Ako bi stavil listek v skatlico, je v nevarnosti, da ga — polži pojedjo.

2. Prepariranje za zbirko.

To je pri mehkužcih zelo enostavna stvar. Manjše vrste pustimo v skatlicah za vžigalice, kjer se sčasoma vsuše. Večje vrste pa privabimo z mlačno vodo iz hiše, nato jih vržemo v vrelo vodo, kjer hipoma poginejo. Pustimo jih, da se kuhaio par minut. Mišica, s katero je prirastel polž k hišici, postane zdaj krhka in mi polža z ukrivljeno bučiko (ali na z ostro pinceto) lahko potegnemo iz hišice. Tudi te lupine naj se polagoma osuše. Še lažje priredimo za zbirko lupine školjk: Kakor hitro je žival poginila v vreli vodi, preneha delovanje mišice-zapiralke in školjka se sama odpre: s topim lesenim nožičkom odlučimo vse mehke dele školjke, školjko zapremo in tesno zamotamo v

Vsak član glavnega odbora ima svojega namestnika. Izvršni odbor naj šteje 12 članov.

Članj UJU.

Članj UJU so lahko aktivni in upokoleni osnovno in meščanskošolski učitelji, nastavnici učiteljskih otroške vrtarice, učiteljice ženskih ročnih del, od države nastavljeni veroučitelji ter profesorji srednjih šol.

Vsi imenovani, razven osnovnošolskih učiteljev imajo na lahko kot organizirani v UJU tudi svoje posebne odseke.

Slušatelji višje pedagoške šole.

Slušatelji višje pedagoške šole naj bodo člani učiteljskega društva v kraju, kjer študirajo.

Volitive.

Člane glavnega odbora, v kolikor niso virilisti, in njih namestnike volijo delegati oblastno poverjeniške skupščine.

Predsednika in podpredsednika glavnega odbora, ki sta kot taka ob enem tudi že člana Izvršilnega odbora in ostale člane Izvršilnega odbora volijo delegati glavne skupščine.

Poslovna doba Glavnega in Izvršilnega odbora naj bi trajala 3 leta.

Odbornik UJU je lahko vsak redni član udruženja.

Skupščina.

Glavne učiteljske skupščine in kongresi naj se vrše v glavnih počitnicah. Kraj in natančnejši čas njih obdržavanja določi glavni odbor in naj ta vsaj mesec dni pred glavno skupščino odnosno kongresom v stanovskih listih objavi dnevni red skupščine in zadevna izvestja, da bodo zamogli vsi delegati v svrhu intenzivnega in uspešnega sodelovanja na skupščinah skupščinsko delo proučiti že pred skupščino.

Na glavnih skupščinah in kongresih imajo glasovalno pravico le delegati.

Smer stanovske politike UJU.

Zahteva se, da se vnesejo v pravila UJU tudi smernice izražene v deklaracijski resoluciji, ki je bila soglasno sprejeta na zborovanju točkrajnega učiteljskega društva dne 6. marca t. l.

Osnutek pravil.

Osnutek pravil in poslovnik udruženja naj se pravočasno objavi v stanovskih listih.

časopisni papir, da se zaprta posuši. Ako nameravamo školjke poslati po pošti, spravimo v serijah manjše v večje, da prihranimo prostor, in jih potem šele zamotamo.

Za čiščenje manjših vrst so najbolj prikladni mali čopiči različne velikosti in trdote, za večje pa nam dobro služi izranžirana ščetka za zobe.

V zbirko samo stavljamo objekte šele tedaj, ko so že popolnoma suhi. Ni treba imeti v ta namen posebne omare z nizkimi predali — zadoščaio nam plitve skatlice velikega formata. Enostavno si jih lahko priredimo tudi na ta način: Polo kartona (cena okroglo 3.50 Din) razrežemo na 4 dele v formatu približno 35 × 45 cm. Iz 1 cm debelih in 4 cm visokih deščic se zbijemo okvirje v istem formatu, na te okvirje pa pribijemo dno iz kartona — pa je predal gotov.

V notranjosti tega kartonov pa uredimo zbirko najceneje v skatlicah vžigalic — NB, vse manjše vrste v zaprte skatlice, na katere od zunaj napišemo ime vrste in najdišče — le za par velikih vrst polžev in školjk so potrebne skatlice večjega formata. Vsi za te nezaprte velike vrste vodimo katalog z zaporednimi števili, katalogno število pa zapišemo tudi na etiketo in s tušem na vsako posamezno lupinico. (Dajle prih.)

